

ЯК НАРОДИЛОСЯ ПРОЛЕТАРСЬКЕ СВЯТО -- ПЕРШЕ ТРАВНЯ.

(Історична розвідка про шікаговську трагедію.)

Всім відомо, що підставою до постанови Конгресу II Інтернаціоналу (1889 р.) про святкування Першого Травня були події в Шікаго 1886 р.; часом у першотравневих відозвах та виданнях навіть згадують побіжно шікаговських мучеників". Але в чому полягав зміст і значіння тих подій, чому саме Інтернаціонал визнав за слушне на підставі їх оголошити міжнародне робітниче свято, про це в нас надто мало знають.

1. травня 1886 року, в Шікаго, робітники після великої підготовчої роботи, що її було проведено під керівництвом А. Спайса, Мих. Шваба, Самуеля Филдена, Адольфа Фишера, Луї Ліна, Джорджа Енгеля і ин., рішуче висунули вимогу про 8-годинний день праці. Багато до цього спричинилась кампанія, що її проводили німецька газета "Arbeiterzeitung" ("Робітнича Газета") за редакцією Спайса та Шваба) і англійська "Alarm" ("Тревога", за редакцією Парсонаса).

Спокій робітників і провокації поліції.

Застрайкував великий завод живинарок МекКорміка, до нього приєдналися робітники друкарських складів та почасті залізничники (вантажники). Хазяї сподівались неорганізованих виступів робітників, щоб пустити в хід зброю, але цього не було. Робітники поводились рішуче, але спокійно -- не відповідали на провокації брутальності поліції. На вулицях міста царювало святочне оживлення. День Першого Травня пройшов цілком мирно і закінчився навіть частковою перемогою робітників по деяких підприємств. Про поразку підприємців свідчить той факт, що на нью-йоркській біржі почали катастрофічно падати акції шікаговських компаній.

Та буржуазії обов'язково потрібно було викликати робітників на провокацію. Коли робітники самі не беруться за зброю, то треба заздальгіль пустити її в хід проти них 3-го травня робітники заводу МекКорміка довідалися, що хазяї викликають до міста страйковим; разом з іншими страйкерами, робітники цього заводу скинули мітинг, де вирішили не допускати "скебін". Кажуть, що хвилювання страйкерів дійшло до того, що вони вибили вікна в заводі. Рано вранці з'явився загін поліції і почав нещадно бити робітників і стріляти в них. П'ять страйкерів було забито, багато поранено. Обурений цим ганебним нападом Спайс побіг до редакції "Arbeiterzeitung" і випустив англійською та німецькою мовами відозву такого необережного змісту:

"Помста! Помста! Робітникам, до зброї! Трудились надор, сьогодні по обіді ціні пшениці експлуататорів замордували шість наших братів у МекКорміка. За що вони вбили їх? За те, що ті мали сміливість бути не задоволені долею, що нею ваші експлуататори наділяли їх. Вони вимагали хліба, їм відповіли оловом, щоб таким чином найкраще змушувати нарід мовчати".

Відозва закінчувалась словами:

"Згадай герої, що погноїли шлях до поступу волі й людськості своєю кров'ю -- і прагни стати достойним їх. Це ваші брати".

Мейор міста свідчив про спокій.

Отже, безпосередніх заклику до кидання бомб та нападу на буржуазію -- і тут не було. Увечері були збори всіх трейд-юній, що вирішили на 4. травня скликати масовий мітинг на Гей-Маркеті (сіннім базарі). Мози про збройний виступ на тих зборах зовсім не було. Навпаки, коли в "Арбайтертайтунг" появилася стаття, що радила прийти на мітинг зі зброєю, Спайс зажадав, щоб це місце з статті викинути і натомість величким літерам надрукувати: "Спокій!"

Але, як каже Зорге, поліція

вжила всіх заходів, щоб спокійно не було. В буржуазних газетах так і писали на другий день:

"Поліційні капітани... з двома сотнями поліціяв спокійно чекали в касарнях, щоб соціалісти або розійшлися, або розпочали щось проти-канне".

Очевидно, це "щось проти-канне" було заздальгіль підготовлене самою поліцією, бо мейор міста, що прибув на площу, слухав промови на мітингу і не помітив у них нічого особливого. Він потім свідчив на суді:

"Я пішов на мітинг, щоб розпустити його, коли-б відчув, що це необхідно для безпеки міста... Нюджин з промови не дав поради щодо негайного вжиття зброї чи насильства. Я не бачив зброї ні в кого. Слухаючи промови, я прийшов до висновку, що то не була організація, яка мала-б за мету знищити майно".

Напад поліції й провокаційна бомба.

Отже, мейор запропонував поліції повернутися до участків, бо мітинг уже наближається до кінця й проходить цілком мирно. Але, коли мейор пішов до дому, поліція, що мавбуть знала таємниці провокації краще, ніж він, не розіпшась. Навпаки, вона зімкнутими лавами посунула на мітинг з піднесеними дубинками й наказала негайно його припинити. Останній промовець С. Филден виконав цю вимогу і, встигнувши ще вигукнути: "Наші наміри мирні", -- зійшов з трибуни.

В ту саму хвилину хтось кинув з юрби бомбу, що вибухла з жалювою силою. Поліція відповіла на неї револьверним вогнем. 30 поліціяв було поранено, семеро з них померло від ран, а кілька загинуло робітників -- ніхто не рахував.

Та хіба-ж це цікавило буржуазію -- скільки загинуло робітників і хто кинув бомбу? Для неї важливо було лише одне: провокація вдалася, був привід до знищення робітничого активу, до відповіді за смерть сімох поліцейських псів -- присудом сімох робітничих провідників до шибениці.

Арештування провідників.

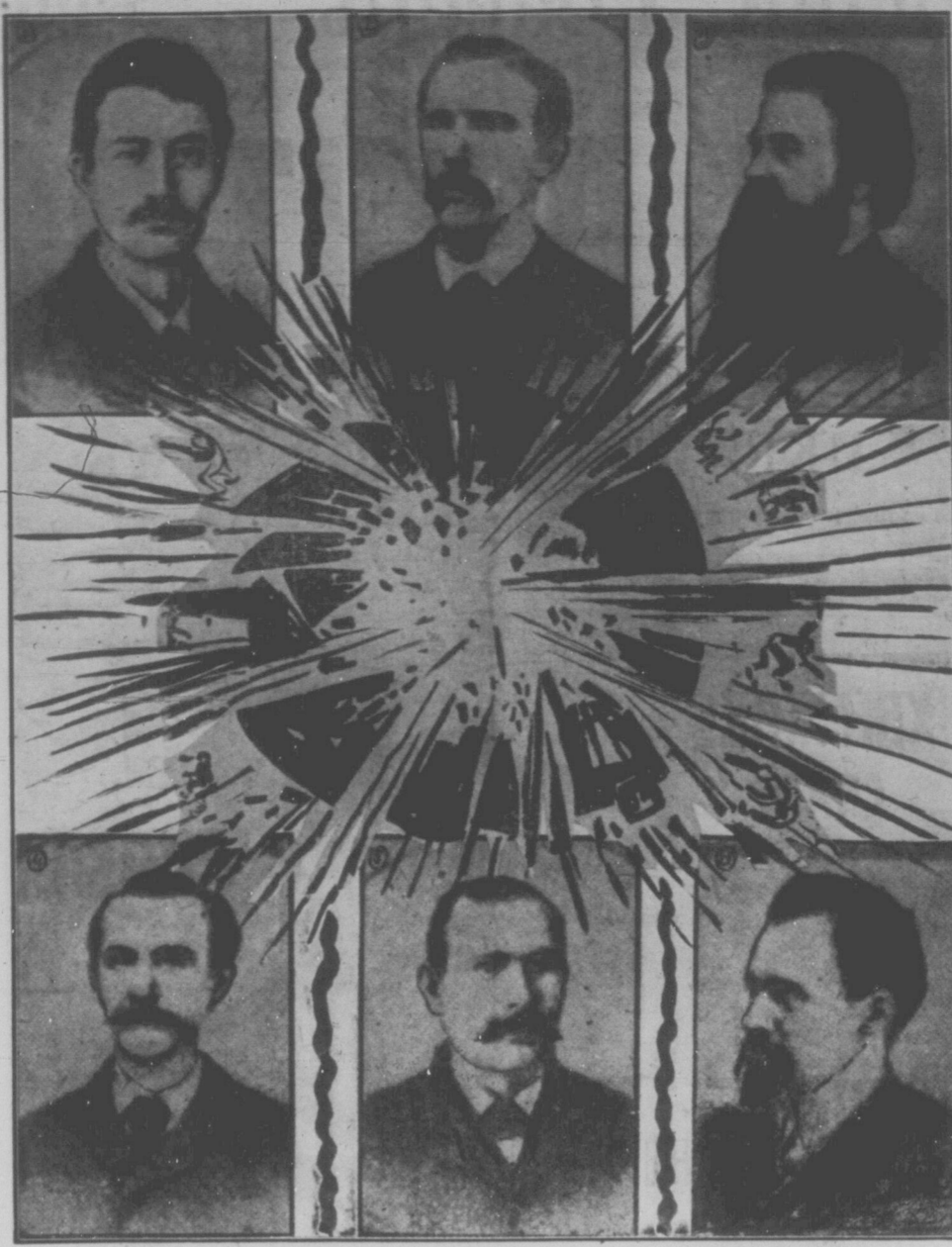
5-го травня заарештували всіх співробітників і навіть друкарів робітничих газет, все майно їх знизили. Всі робітничі збори заборонилися, трейд-юній розганялось, арешти й труси набули масового характеру. Все це робилось без всякого додержання будь-яких законних норм. Поліційна сваволя обурила навіть згадуваного нами буржуазного мейора міста і він заявив: "Коли-б англійська королева чинила так, як ми в ці дні, то вона загубила-б і корону і країну". А Злучені Держави -- це-ж, не забувайте -- "демократична республіка".

Коли з цими розправами "під гарячу руку" покінчили, було призначено кримінальний суд над тими, що їх буржуазія обрала жертвами своєї провокації, а саме: А. Лінгом, А. Спайсом, А. Парсонсом, В. Зелігером, М. Швабом, С. Филденом, А. Фишером, Г. Енгелем, О. Нібом і Р. Шнаубельтом.

Останнього, Рудольфа Шнаубельта, що про нього потім казали, ніби він і справді кинув бомбу, дуже хутко звільнили і він втік, очевидно, не без допомоги поліції, що мала підставити йому допомагати. Зелігера поліція підкупила і він виступав на суді проти своїх товаришів, і його також звільнили, Парсонс до суду переходився у свого приятеля, але на процес з'явився добровільно і поплив з товаришами їх гірку долю.

Судова трагі-комедія.

Комедія суду була остільки безглуздою, брехливою провокацією, остільки була злита бізними нитками, що навіть буржуазне "правосудді" не намагалось вдавати безсторонності. Голова суду сам визнав, що присяжних було навмисне вибрано з залежних ворогів

Бомба, з якої вибухнуло пролетарське свято -- Перше Травня. З ліва на право згорі: Луїс Лінг, застріляний в тюрмі ще до суду. Засуджені й повішені: А. Спайс, С. Филден, Дж. Енгел, Оскар Ніб і А. Фишер.

пролетаріату. Один із тих присяжних, що не заслухавши справи, заявив при свідках: "Всіх цих негідників треба вишати". Інші також, казали: "Всіх цих негідників треба висудити", що заздальгіль певні, що підсудні винні й заслуговують на люту кару, отже нема рації слухати свідків, оборонця, тощо. Але голова затвердив цих присяжних, не зважаючи на протести оборони. Коли оборона довела, що головних свідків обвинувачення підкуплено, прокуратура й поліція навіть і не думала спростувати цього, але свідків все-таки переслухано, на їх продажних, брехливих свідченнях збудовано обвинувачення.

Процес тривав 61 днів. Всі статті, всі промови і навіть приватні балачки підсудних, скеровані проти буржуазного ладу, наводилися на суді. Прокуратура старанно доводила, що анархізм, комунізм, соціалізм і кримінальне злочинство, скажемо, конокрадство -- це однакове. Ці твердження, звичайно, нікого не переконали, як і взагалі не доведено було провини підсудних у киданні бомб.

Та в цьому не було й потреби. Це був класовий, капіталістичний суд. Буржуазія судила пролетарський рух. А з очей буржуазії завжди винні свідомі й невідомі провідники пролетаріату. Іх треба було знищити за всяку ціну, і цього капітал добились.

20. серпня присяжні визнали всіх підсудних винними в убивстві: Парсонаса, Спайса, Шваба, Филдена, Енгеля, Фишера й Лінга засудили до смертної кари, а Ніба -- до 15 років каторги.

Початок зради продажних лідерів.

Робітничий рух було тероризовано і нікому було рішуче виступити з протестом проти сваволі буржуазії. Дві трейд-юнійні міцні організації -- орден Ліцарів Праці та Американська Федерація Праці відмовились це зробити, хоч серед засуджених були й члени цих організацій. Хоч знаменитий запропадець і угодовець, голова Федерації Праці Самюеля Гомперс звернувся до губернатора з клопотанням про зм'якшення вироку, та в нього були свої міркування на це: він побоювався, щоб із революційних робітників "не зробили мучеників", бо робітничі маси

тоді могли-б піти шляхом цих справжніх мучеників.

Та буржуазія цього не боялась, бо знала, що робітничий рух не має своєї єдиної провідної політичної партії, а профспілки досить уже розкладено різними реформаторами та угодовцями, отже сподівались масового акційного руху пролетаріату не доводитись.

Терор оскаженілої буржуазії

Незадоволення вироком було навіть в колах дрібнобуржуазної інтелігенції (між иншим, двоє понів прогнали зі служби за протести, а вони протестували тільки тому, що цього вимагали їх парафіяни), на його несправедливість звернули увагу деякі юристи. Це спонукало до влади частково зм'якшити вироки: Швабові й Филдену смертну кару замінено довічною каторгою.

Лінг напередодні карі покичив самогубством -- а може його тиждем забили в тюрмі, -- цього ніхто не знає напевн.

Спайса, Енгеля, Фишера й

Парсонаса повісили 11. листопада 1887 р.

Як це була веселе видовище для буржуазії! Вона розсілася в крилах, немов у театрі, і в насолоду стежила, як гинули на шибениці її класові вороги. А вони загинули мужньо, без страху, без скарг, як належить виданним, переконаним революціонерам.

Буржуазія щедро нагородила своїх псів -- поранених поліціяв -- і збудувала їм пам'ятника на одному із шікаговських цвинтарів. Та найкращим і безсмертним пам'ятником для них була постановою Конгресу відновленого Інтернаціоналу 1899 року про про встановлення Міжнародного Свята Праці -- Першого Травня -- в пам'ять відважних революціонерів, що загинули в шікаговській трагедії.

І. Ю. Кулик.

НА ШЛЯХУ СОЦІАЛІСТИЧНОГО БУДІВНИЦТВА.

Промова тов. Г. Петровського на останній сесії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету.

Відкривши сесію, голова ВУЦВК тов. Петровський зазначив, що ця сесія відкривається вже на 11 році радянської влади. На святі Жовтневої Революції ми відзначили наші досягнення, в яких ми щирою силою для дальшого соціалістичного будівництва. Наші досягнення визнали вже всі наші вороги, вони ніколи не сподівались, що ми, робітничий і селянський, без поміщиків і капіталістів зможемо побудувати нашу державу і поставити на правильній рейки розвиток країни.

Але наші завдання в соціалістичному будівництві ще дуже великі, труднощі, що перед нами стоять, ще значні. В промисловості ми повинні безупинно йти шляхом нового будівництва і реконструкції старих підприємств.

Ось чому наш уряд вирішив приступити до електрифікації держави, заклавши грандіозний Дніпрестан, що дасть змогу розвинути новий промисловості в системі нашого народного господарства.

Основне наше завдання в сільському господарстві полягає в тому, щоб підсилити заходи об'єднання окремих селянських господарств і, насамперед, бідності й малоспроможних середняків.

Треба знищити бідність і зробити сільське господарство міцним і культурним. Рік-у-рік наше селянське господарство дрібнішає. Це ставить під велику загрозу розвиток продукційних сил сільського господарства. Наш експорт оце тільки перешов половину передвоєн-

го експорту. Одна Україна до війни вивозила хліба на 340 -- 350 мільйонів карбованців, а ніні вивозить лише на 70 -- 80 мільйонів карб.

Другим нашим завданням є весняна засівна кампанія. Понад виконати як-найповніше і над цим уряд працює.

Разом з напруженою роботою в справі розвитку виробничих сил країни і соціалістичної організації, потрібно вперто проводити і культурну роботу.

Проведення загального навчання і ліквідація неписьменності є одним із бойових завдань нашого уряду. Крім того вища наука повинна стати в нас на найвищий щабель розвитку. Нам ніні дуже потрібна своя радянська інтелігенція. Стара, буржуазна інтелігенція не може пристосувати своєї ідеології до соціалістичного робітничого селянського ладу життя. Хоча більша її частина вже працює разом з робітниками і селянами, але де-хто ще ставиться до нас ворожо.

Нам треба всі зусилля віддавати на те, щоб у підвищеній продуктивності праці знайти заходи для повного розвитку культури широких народних мас і утворення своєї робітничо-селянської трудової інтелігенції.

Наш поратунок і наша могутність в єдності і в дружній роботі в нашій країні й з трудящими всіх країн.

Ми за мир, ми працюватимемо для встановлення рівності і братерства в нашій країні, закликаючи до цього трудящих всіх країн.

В ДЕНЬ ПЕРШОГО ТРАВНЯ НЕ ЗАБУВАЙТЕ ПРО НИХ!

220,000 засуджених, -- 318,000 поранених, -- 370,000 арештованих, тисячі родин, батьки яких забиті і закатовані у тюрмах, чекають на нашу допомогу!

Хоч в капіталістичній неволі, але все-ж таки на волі святкуємо ми своє пролетарське свято. І святкуючи його, повинні ми пам'ятати про сотки тисяч наших братів, що томляться в капіталістичних тюрмах; повинні ми пам'ятати про ті нещасні родини, кормилиць яких життя своє поклали в боротьбі за визвіл працюючих. Недавно відбувся на Україні Всеукраїнський З'їзд Міжнародної Організації Допомоги

революційного пролетарського руху. В зв'язку з цим спостерігається гостре зміцнення білого терору. Протягом 1927 року Міжнародна Організація Допомоги Революціонерам зареєструвала 220,000 засуджених і вбитих революціонерів, 318,000 випадків поранень і побирань, 370,000 арештів і т. ин. В основному все це припадає на Китай та колонії, але велика частка цього припадає також і на європейські країни як Румунія, Богарія то-що.

ЛІКВІДАЦІЯ ПРОСВІТИ НА ВОЛИНІ.

(Спеціальна кореспонденція з Волині до "Укр. Роб. Вістей".)

"А отот губернатор славен был тем, что ввезал в город на белом коне и отменял просвещение". Салтыков.

"Просвіти" на Волині завжди були більшем в оці польської реакції та фашизму. Кожний воевода, кожний староста, поліцейський робили все, аби тільки не допустити до розвитку цієї єдиної української культурно-освітньої організації, з якої міг черпати освіту в рідній місцевості український селянин та робітник. "Просвіта" на Волині заміняє школу, бо всі українські школи закриті урядом Греського, а існуючі польські школи є розсадники клерикалізму та шовінізму. Відкриття нових "Просвіт" від кількох літ стало неможливим. Справа просвіти в Любомлі чотири роки блукає по всіх урядових інституціях і до цього часу не положена. В існуючих систематично робилися перешкоди в отриманні дозволів на театральну виставу, хоч би п'єса була сама невинна, та в дозволі на публічні вистави, на публічні зборки.

Видатніших членів "Просвіти" поліція постійно реєструвала і час від часу робила тру-

си та арештувала. Репресії ці, хоч і були кількостально перешкодою, однак просвітяни не падали духом, щільніше тулилися до "Просвіт", і "Просвіти" зміцнювалися.

Після травневого перевороту на Волині призначено воеводою Меха, старого діяча ППС. Як соціаліст з II Інтернаціоналу, як той, що голосить "За нашу і вашу вольність", він відразу заопікувався "Просвітами" і, як каже Салтыков, для скоршого впровадження соціалізму "отменил просвещение" (скасував освіту). В першу чергу заатакував Луцьку "Просвіту". Зробив в центрі кілька трусів, шукаючи злочинства. Найшов чи не найшов, але "Просвіта" покинула уціліла. Гірше-сталося в Дубенській. Після безрезультатного турсу замкнено центральну і 22 філій. В тиждень після Дубня замкнено "Просвіту" в Ковлі разом зі всіма філіями, яких нараховується понад сотню. Ніякі інтенції не помогли. Ясно, що "Просвіти" більше не повернуть до життя. То видно вже з того, що уряд затвердив статут хрунівської організації "Основа".

Революціонерам. З докладом про роботу Виконкому цієї організації виступив секретар Виконкому тов. Смит, який підкреслив, що робота Міжнародної Організації Допомоги Революціонерам проходить в дуже тяжких умовах через шалений білий терор в капіталістичних країнах.

Нині Міжнародна Організація Допомоги Революціонерам нараховує у своїх лавах **вісім мільйонів членів** у всіх країнах. За останній час по всьому світі відзначається наростання